

o případ, na který myslí zákon v § 121 c. ř. s. Ježto jde o řízení ve věci výpovědní, při kterém doručení se má dle předpisu § 564 odstavec první c. ř. s. dle předpisů platných pro doručování žalob státi bezodkladně a osobní intervence strany v řízení jest žádoucí, má soudce postupovati podle § 121 c. ř. s.

Nejvyšší soud obnovil usnesení prvního soudu.

### D ů v o d y:

Názor rekursního soudu, že zákon v § 276 obč. zák. má na mysli toliko ustanovení opatrovníka pro nepřítomnou stranu, v tuzemsku usedlou, a že nemůže býti vztahován na stranu, usedlou v cizině, nemá v zákoně opory, neboť cit. § ustanovuje všeobecně, že pro osobu nepřítomnou zřízen býti má opatrovník, jestliže tu žádného zmocněnce nezanechala, bez tohoto však buď by byly její zájmy průtahem ohroženy, buď by byla práva jiné osoby ve svém běhu zdržována. Tomu by tak bylo v tomto případě, kde záležitost, k právu nájemnímu se vztahující, svou povahou vyžaduje řízení urychleného a kde doručení nemůže se státi a potvrzení o něm z cizozemska dojíti v době, přiměřené naléhavosti věci, pročež ustanovení prozatímního opatrovníka pro stranu nepřítomnou nebylo nepřípustným a neodůvodněným. Proti usnesení, opatrovníka zřizujícímu a tomuto dne 24. prosince 1920 doručnému, opatrovník rekursu nepodal, nýbrž při roku dne 13. ledna 1921 navrhoval své sprostění jen z toho důvodu, že návrh může býti straně samé v Rumunsku doručen. Než dokud nepřítomná strana, které byl opatrovník zřízen, sama se nepřihlásí a svého zmocněnce nepojmenuje, není opodstatněn návrh opatrovníka na jeho sprostění, neboť mu podle § 276 obč. zák. náleží, aby nepřítomného o stavu jeho záležitosti zpravil a jeho záležitost obstaral, dokud jiné opatření neučiní.

### Čís. 1007.

**Přes to, že ve smíru o výživném manželky řečeno, že vyživovací příspěvek má zůstatí navždy stálým a nemá podléhati ani zvýšení ani snížení, jest smír uzavřen cum clausula rebus sic stantibus.**

(Rozh. ze dne 5. dubna 1921, Rv II 9/21.)

Soudním smírem ze dne 17. června 1899, jež uzavřeli manželé v řízení rozvodovém, které skončilo rozsudkem, vyslovujícím rozvod z viny obou manželů, zavázal se manžel platiti své rozvedené manželce na výživu částku pro vždy nezměnitelnou měsíční 20 zl. čili 40 K, nepodléhající žádnému zvýšení ani snížení, kteroužto částku z dobré a svobodné vůle s výslovným zachováním všech podmínek onoho smíru zvýšil na 60 K a později na 76 K 60 h měsíčně. Žalobu manželky, by žalovaný manžel byl uznán povinným, platiti jí kromě uvedených 76 K 60 h od 1. března 1920 dalších 500 Kč měsíčně, procesní soud prvního státního soudu zamítl. Odvolací soud rozsudek potvrdil. Důvody: Odvolatelka dovozuje, že první soud nesprávně ocenil důkazy a nesprávně posoudil věc po stránce právní, uznáv, že žalobkyni nepřísluší nárok na

zvýšení výživného, protože takové zvýšení není odůvodněno zněním soudního smíru, uzavřeného mezi stranami dne 17. června 1899. Nárok, jehož zvýšení se odvolatelka domáhá, není nárokem ze zákona, neboť manželství žalobkyně se žalovaným bylo rozsudkem zemského soudu ve Vídni ze dne 2. července 1899 z viny obou stran rozvedeno od stolu a lože. Neměla tedy žalobkyně, jelikož se provinila, dle §u 1264 obč. zák. vůbec nároku na výživné. Dle dvorského dekretu ze dne 4. května 1841 čís. 531 sb. z. s. může sice soud na žádost provinivší se manželky za zvláštních okolností z důvodů slušnosti přiknouti jí výjimečně výživné. Takový soudní výrok však vydán nebyl. Jest tedy výživné, jež se žalovaný soudním smírem ze dne 17. června 1899 zavázal své rozvedené manželce platiti, na straně žalující nárokem ryze soukromoprávním a jest proto pro posouzení rozsahu práva a povinností stran směrodatným jedině znění tohoto soudního narovnání. Soudním smírem zavázal se žalovaný platiti své manželce na výživu částku pro vždy nezměnitelnou měsíčních 20 zl. čili 40 K nepřdléhající žádnému zvýšení ani snížení, kteroužto částku z dobré a svobodné vůle s výslovným zachováním všech podmínek onoho smíru zvýšil na 60 K a později na 76 K 60 h měsíčně. Je tedy jasno, že strany jakékoliv zvýšení nebo snížení stanoveného měsíčního příspěvku na výživu žalobkyně vyloučily a že měsíční nezměnitelný příspěvek, ku kterému se žalovaný, neuznávaje nárok žalobkyně, zavázal, měl ráz o d b y t n é h o. Žalobkyně však přes to, by odůvodnila žalobní žádání, směřující ku zvýšení výživného, tvrdí, že tehda, chtějíc si zajistiti aspoň polovici svých životních potřeb, uzavřela narovnání, majíc na mysli tehdejší výrobní poměry obou stran a tehdejší poměry drahotní a vyživovací, jež nyní válkou tak dokonale se změnily. Jest ovšem nesprávné, že žalobkyně nemohla tehda předvídati katastrofální změnu poměrů, jež nastaly válkou, avšak, nemajíc, jako provinivší se manželka, nároku na výživné, byla by musela svému úmyslu, zabezpečiti si výživné, jež by krylo aspoň polovici jejích potřeb, dáti určitý výraz. Přijavši však bez výhrady smlouvu, která jakékoliv zvýšení nebo snížení výživného do budoucna výslovně vylučuje, vzdala se mlčky nároku na jeho zvýšení. Správně proto první soud ocenil dosah soudního narovnání ze dne 17. června 1899, uznáv, že onen předpoklad, žalobkyní tvrzený, že znění soudního smíru vyčísti nelze. První soud však také správně posoudil otázku se stanoviska právního, dovodiv, že žalobkyně, nemajíc jako provinivší se manželka nároku na výživné, ze zákona plynoucího, nemůže se zvýšení výživného domáhati, protože určité znění soudního narovnání, vylučující jakékoliv zvýšení do budoucna, tomu brání. Tvrdí-li žalobkyně, že uzavřela narovnání jen za předpokladu, že tehdejší výrobní poměry stran i všeobecné poměry drahotní a vyživovací potrvají nezměněny a že jí tedy za změněných poměrů obmezující ustanovení narovnání neváže, otřásá přímo platností jediného titulu, o který svůj nárok na výživné opírá. Vždyť tehda, uzavírajíc narovnání jako provinivší se manželka, vůbec žádného nároku na výživné neměla. Kdyby tedy soudní narovnání z některého z důvodů § 1385 a násl. obč. zák. pozbylo platnosti, nemohla by žalobkyně žádati ani výživné, touto smlouvou jí přiznané, tím méně by se mohla dovolávati jeho zvýšení. Onen chybný předpoklad, který žalobkyně uvádí proti platnosti zmíněného narovnání, není však omylem dle § 1385 obč. zák., nýbrž

nanejvýše omylem v pohnutce na její straně, který narovnání nečiní neplatným.

Nejvyšší soud zrušil rozsudky obou nižších soudů a vrátil věc prvnímu soudu, by ji, doplně řízení, znovu rozhodl.

### D ů v o d y:

Rozsudkem zemského soudu v Brně ze dne 9. listopadu 1916 byl sice zamítnut nárok žalobkyně na zvýšení výživného a to hledíc k ustanovení smíru ze dne 17. června 1899, dle kterého příspěvek žalovaného na výživu žalobkyně má zůstatí pro vždy stálý, nemá podléhati ani zvýšení aniž snížení. Od té doby se však, jak žalobkyní jest tvrzeno a jest též notorickým, drahotní poměry značně přiosťřily, poměry žalovaného dle tvrzení žalobkyně značně zlepšily. Nastala tedy změna poměru jednak v neprospěch žalobkyně, jednak ve prospěch žalovaného. Každý soudní výrok, kterým se rozhoduje o nároku na určení výše výživného pro budoucnost, může míti na zřeteli pouze poměry, jaké byly v době, kdy se o nároku rozhoduje; platí tedy jen s výhradou rebus sic stantibus. Důsledkem toho nemůže býti žalobkyni odpíráno právo, domáhati se soudního výroku o tom, zda jest nyní vzhledem na změněné poměry její nárok na zvýšení výživného oprávněn. Tvrzení žalovaného, že věc jest již právoplatně rozsouzena, jest tedy bezpodstatné. Dovolání žalobkyně nelze upřítí oprávněnosti. K posouzení otázky, je-li oprávněn nárok žalobkyně na zvýšení výživného, dlužno si především vyjasniti, k čemu směřovala vůle stran, když se dohodly na smíru ze dne 17. června 1899. Tehdy domáhala se žalobkyně na žalovaném výživného, příslušejícího jí podle dvorního dekretu ze dne 4. května 1841, čís. 531 sb. z. s. z důvodů slušnosti, a zmíněným smírem bylo toto výživné stanoveno penízem 40 K. který pak dohodou z roku 1908 zvýšen byl na 60 K a v roce 1914 na 76 K 60 h měsíčně. Účel této dohody, zajistiti žalobkyni těmito částkami přiměřený příspěvek na výživu z důvodů slušnosti, byl znehodnocením peněz nastalým válkou a jejími následky zmařen. Žalobkyně obdrží nyní ve skutečnosti, hledí-li se ke kupní síle peněz a možnosti, opatřiti si za ně prostředky k živobytí, jen zlomek toho, co dle vůle stran podle smíru obdržeti měla. Vykládá-li se tedy smír podle pravidla § 914 obč. zák., dle něhož nesluší lpěti na slovném znění, nýbrž dlužno vyšetřiti úmysl stran a rozuměti smlouvě tak, jak to káže obyčej poctivého obchodu, lze zajisté pokládati za přípustné, by manželka, když se předpoklady smíru tak podstatně v její neprospěch změnily, směla požadovati přiměřené zvýšení původně smluveného příspěvku na výživu. Tomu nevádí, že smír obsahuje ujednání, že žalobkyni manželem poskytovaný příspěvek má zůstatí na vždy stálým, nemá podléhati ani zvýšení ani snížení. Strany, odmítající změnu umluveného příspěvku bez ohledu na možnou změnu poměrů, mohly přece míti na mysli jen takovou změnu poměrů, jež se za dob normálních dala očekávati, nikoliv však okolnosti, jež se předvídati nedaly, totiž znehodnocení peněz a zhoršení vyživovacích poměrů, které válkou skutečně nastaly. Sluší tedy zde použití obdobně ustanovení § 1389 obč. zák., který praví, že i všeobecná, na všechny možné spory znějící narovnání se nemohou vztahovati na taková práva, na něž strany mysliti nemohly. Tím padá jediný důvod, z kterého nižší soudy žalobní žádání

zamítly. Žalovaný namítal mimo to, že žalobkyně není hodna, aby jí podle dv. dekretu ze dne 4. května 1841, čís. 531 sb. z. s. na výživu přispíval, poněvadž prý ho po rozvodu jejich manželství všemožně pronásledovala a mu ubližovala a že v pozdějších letech navázala poměr k jinému muži, s kterým prý od r. 1908 též společně bydlela. Také tyto námitky jsou bezpodstatné. Podle smíru ze dne 17. června 1899 má nárok žalobkyně na výživné zaniknouti jen tehdy, kdyby žalovanému nebo jeho domácím lidem ublížila činem, soudně nebo policejně trestným, a žalovaný sám připouští, že od této doby ho žalobkyně nechala na pokoji. O tom, že by ztratila nárok na výživné, kdyby nevedla život úplně bezzávadný, narovnání nic neobsahuje a není také žádného zákonného ustanovení, které by ji z tohoto důvodu vylučovalo z práva, již nabytého. Jelikož žalobkyně může výživné žádati jen z důvodů slušnosti, tedy především jen tehdy, není-li sama s to, si výživu opatřiti, a jen potud, pokud žalovaný dle svých poměrů jest s to, výživu jí poskytovat, závisí rozhodnutí sporu na tom, je-li pravdivým tvrzení žalobkyně, že pro stáří a nemoc jest k výdělku neschopna, a jaké jsou výdělkové a majetkové poměry žalovaného. Tyto okolnosti jsou mezi stranami sporny a nebyly nižšími soudy zjištěny, poněvadž tyto je podle svého právního názoru nepokládaly za závažné. Dovolání uplatňuje ovšem jen dovolací důvod čís. 4 § 503 c. ř. s. a nenavrhuje důsledkem toho zrušení rozsudku v odpor vzatého, nýbrž jen jeho změnu. Poněvadž však věc byla po stránce právní nesprávně posouzena, a správné posouzení jest závislým na okolnostech, jež nebyly zjištěny, muselo přes to uznáno býti na zrušení rozsudku odvolacího soudu a poněvadž jest patrně zapotřebí jednání v první stolici, aby věc se stala zralou k rozhodnutí, též na zrušení rozsudku prvního soudu.

### Čís. 1008.

**Podmínce pojišťovací smlouvy, podle níž předměty, pojištěné proti vloupání, musí býti uloženy v pokladně, mimo pokladnu pak jen »během obchodní doby«, sluší rozuměti tak, že uložení mimo pokladnu přípustno je jen v čase, kdy majitel obchodu nebo jeho lidé jsou v obchodní místnosti, kdežto jinak, najmě za polední přestávky, kdy obchodní místnost jest zřízenčí i majitelem opuštěna, nutno pojištěné věci chovati v pokladně.**

(Rozh. ze dne 12. dubna 1921, Rv I 54/21.)

Pojišťovací smlouvou ze dne 2. listopadu 1910 pojistil se žalující kle-  
notník u žalované pojišťovací společnosti proti vloupání. V pojišťovacích  
podmínkách stanoveno bylo ohledně skupiny 2. pojištěných předmětů:  
»zlaté zbeží, klenoty s pravými kameny a perlami v každém zasazení,  
perle a drahokamy, zlaté kapesní hodinky, uložené v ohnivzdorné několik  
centů těžké pokladně a během obchodní doby i mimo pokladnu uložené  
(während der Geschäftszeit auch außerhalb derselben lagernd)«. Dne  
8. září 1919 v polední přestávce, kdy skvosty nebyly uschovány v po-  
kladně, nýbrž byly ve výkladní skříni, byla výkladní skříň vyloupena a  
odcizeny skvosty, náležející do zmíněné skupiny 2. Žalobce domáhal se  
na soudě určení, že pojišťovna jest povinna škodu mu nahraditi. Pro-  
cesní soud první stolice žalobě vyhověl. Důvody: Žalovaná